

A Pécsi Törvényszék

v é g z é s e

A határozat száma:

50.P.20.166/2023/18/I.

Felperes:

Baranya Vármegyei Főügyészség

A felperes képviselője:

Főügyészségi ügyész

Alperes:

Az alperes képviselője:

dr. Molnár Tamás ügyvéd, ügygondnok

A per tárgya:

ebtartástól eltiltás

Rendelkező rész

A törvényszék az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése alapján kezdeményezi az Alkotmánybíróságnál az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 44. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, megsemmisítését és alkalmazásának a Pécsi Törvényszék előtt P.20.166/2023. ügyszám alatt indult ügyből történő kizárását.

A törvényszék az Alkotmánybíróság előtti eljárás befejezéséig a törvényszék előtti peres eljárást felfüggeszti.

A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

I. A jogvita tárgya és a releváns tények

- [1] Az alperes a [REDACTED] lakóhelyének udvarán összesen 12 kutyát tartott: egy darab tacsót és kettő darab Staffordshire jellegű szuka kutyát; a szuka kutyák közül a barna színűnek öt darab 3-4 hetes kölyke, míg a fekete színűnek négy darab 7 hónapos kölyke volt.
- [2] Az alperes a Staffordshire jellegű kutyáit az udvaron rövid láncon kikötve tartotta úgy, hogy ivóvíz, fedett menedék az állatoknak nem volt elérhető közelségben. Az alperes a tartásában lévő többi kutyát is több esetben rövid ruhaszáritó kötéllal kötötte meg és azoknak sem

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám: III / 0 2 5 1 6 - 0 / 2023

Érkezett: 2023 NOV 23.

Érkezés módja

☒ POSTÁN

☐ @

EGYÉB:

Példány:

Melléklet:

Kezelőiroda:

biztosított rendszeresen ivóvizet. Az élelmezésükről rendszertelenül és elégtelen módon gondoskodott, ez a bánásmód az állatok kóros lesoványodásához vezetett.

- [3] Az alperes a családjával 2020. július 8. napján az udvaron tartott 12 kutya hátrahagyásával az ingatlant elhagyta, ezután a kutyákról egyáltalán nem gondoskodott.
- [4] Öt nappal később, 2020. július 13. napján az alperes tulajdonában álló [REDACTED] ingatlanlál lakossági bejelentés alapján hatósági ellenőrzésre került sor, ennek során a hatóság eljáró tagjai észlelték a ház udvarán hátrahagyott állatokat, azokat a helyszínről elszállították és orvosi ellátást, elhelyezést biztosítottak számukra.
- [5] A Mohácsi Rendőrkapitányság az esettel összefüggésben büntetőeljárást kezdeményezett, majd a Mohácsi Járási Ügyészség az alperessel szemben vádat emelt.
- [6] A vád alapján a Mohácsi Járásbíróság 2023. január 12. napján kelt és 2023. február 8. napján jogerőre emelkedett 1.B.56/2022/16. számú ítéletében az alperest bűnösnek mondta ki állatkínzás büntetében, ezért a bíróság 1 év végrehajtandó szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a büntetés 2/3 részének, de legkevesebb 3 hónapnak a kitöltését követő napban jelölte meg.
- [7] A jogerős ítélet indokolása szerint a vádlott által biztosított tartási mód – a higiéniai hiányosságok, a mozgásuk korlátozása, a rendszertelen és elégtelen táplálás – a kutyák legyengülésének, megbetegedésüknek és akár maradandó egészségkárosodásuknak vagy pusztulásuknak veszélyével járt. A vádlott által a kutyák számára biztosított tartási mód olyan bánásmódnak minősül, mely alkalmas volt arra, hogy az ebek mindegyikénél maradandó egészségkárosodást eredményezzen, míg a barna színű Staffordshire-jellegű kutya vonatkozásában a pusztulás veszélye is fennállt. Az elégtelenül táplált, kölyköket nevelő barna színű Staffordshire-jellegű kutya az előbbieken megjelölt vádlotti bánásmód következtében kórosan lesoványodott, melynek következtében az éhségérzet okozta tartós szenvedésnek volt kitéve, ez az állatnál különös szenvedéssel járt.
- [8] A büntetéskiszabás kapcsán az ítélet indokolása a következőket rögzíti. A törvény az állatkínzás bűncselekmény elkövetőit 3 évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni. A büntetés kiszabása során a bíróság a vádlott javára enyhítő körülményként értékelte a bűncselekmény elkövetése óta eltelt időt, ugyanakkor súlyosító körülmény, hogy a vádlott állt már büntetőeljárás hatálya alatt, valamint hogy 12 állat tartásáról nem gondoskodott megfelelően, akiknek megfelelő életkörülményeiket még felszólításra sem változtatta meg, sőt, elhagyta az ingatlant és otthagya a kutyákat étlen-szomjan, kikötve, mindezt nyári nagy melegben. A bíróság megítélése szerint a vádlottal szemben kizárólag szabadságvesztés kiszabásával elérhetőek a büntetésnek a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 79. §-ában megfogalmazott céljai, ezért a vádlottat a Btk. 34-36. §-ai alapján szabadságvesztésre ítélte, végrehajtási fokozata a Btk. 37. § (2) bekezdés a) pontja alapján börtön. A kiszabott büntetés szükséges, de egyben elégséges annak a célnak az eléréséhez, amit az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Ávt.) 1. §-a fogalmaz meg, hogy fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal kíméletes bánásmód érdekében. A bíróság rendelkezett a feltételes szabadság legkorábbi időpontjáról a Btk. 38. § (1) bekezdése és (2) bekezdés a) pontja alapján. A végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt vádlottat méltatlannak találta, hogy a közügyekben részt

vegyen, ezt a Btk. 61. § (1) bekezdése és 62. § (1) bekezdése alapján azok gyakorlásától eltiltotta.

- [9] A felperes a fenti tényállás alapján a törvényszékhez benyújtott keresetében kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alperest 3 évi időtartamra a kedvtelésből tartott ebek tartásától. A felperes a keresetét Ávt. 44. § (2) bekezdésére, valamint az Ávt. 4. § (1)-(3) bekezdésére, 5. § (1) bekezdésére, 6. § (1) bekezdésére és 10. § (1) bekezdésére alapította. A felperes jogi érvelése szerint az alperes állattartóként köteles lett volna az Ávt. 4. § (1)-(3) bekezdései értelmében a jó gazda gondosságával eljárni és a kutyák élettani szükségleteinek megfelelő életfeltételekről gondoskodni. Ennek elmulasztásával az alperes az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket súlyosan megsértette, a kutyák a nem megfelelő gondoskodás, szakszerű ellátás hiánya miatt különös szenvedésnek voltak kitéve. Az ügyész a keresetében hangsúlyozta: a kutyák tartós megkötése tilos, átmeneti kikötésük csak az előírt feltételek megvalósulása esetén meghatározott méretű eszközzel megengedett. A kutyák a nem megfelelő gondoskodás, szakszerű ellátás hiánya miatt különös szenvedésnek voltak kitéve. Az alperes az Ávt. 6. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint 10. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségét is elmulasztotta, amelyek előírják, hogy az állatnak tilos indokolatlan, vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést, vagy sérülést okozni és hogy minden beavatkozást meg kell tenni az állat érdekében annak fájdalma, illetőleg szenvedése csökkentésére. Az elégtelenül táplált, mozgásukban korlátozott állatok legyengülése, ellátásuk, gyógykezelésük szükségessége az alperes számára egyértelműen látható és felismerhető volt, ezért is indokolt a büntetőeljárás során kiszabott szankciók mellett, hogy a bíróság az alperest tiltsa el határozott időre a kedvtelésből tartott ebek tartásától.
- [10] Az alperes ügygondnoka érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Jogi érvelése szerint a bíróság a Mohácsi Járásbíróság 1.B.56/2022/16. számon született ítéletéhez kizárólag a bűnösség megállapítása körében van kötve, azonban sem az ítéletből, sem a keresetlevélhez csatolt egyéb iratokból nem vonható le aggálytalanul olyan következtetés, hogy az alperes személyében alkalmatlan volna a kedvtelésből történő állattartásra. Az állatok egyike sem pusztult el és nem is szenvedtek maradandó egészségkárosodást. A büntető ítélet is csak annak megállapítására szorítkozott, hogy az alperes háztartásában tartott állatok egészségkárosodásának lehetősége fennáll. Egy bizonytalan, jövőbeli jogsérelem elkerülésére azonban elsődlegesen az állatvédelmi hatóság bírságolási, illetve képzésre kötelezési jogköre szolgál az Ávt. 43. § (1) és (6) bekezdése szerint. Az alperes a kereseti kérelemben foglalt szankciót hivatalból eltűzottnak és megalapozatlannak találta.
- [11] Az ügyész keresetindítási jogosultsága az Ávt. 44. § (2) bekezdésén alapul. Az ügyész keresetindítási joga folytán az eljárás közérdekűségét az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 27. § (6) bekezdése alapján vélelmezni kell. A Pécsi Törvényszék hatásköre a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 20. § (1) bekezdésén alapul. A törvényszék előtti polgári peres eljárás érdemi szakban van.

II. A kezdeményezéssel érintett jogszabályok

- [12] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett (és sérülni vélt) rendelkezései:

B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

XXVIII. cikk (6) A jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

[13] Az Ávt. indítvánnyal érintett (alaptörvény-sértőnek vélt) rendelkezése:

44. § (2) Az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén az ügyész is jogosult keresetet indítani a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.

III. Az Alkotmánybírósághoz fordulás indokai

III.1. Bevezetés

[14] A törvényszék megítélése szerint az Ávt. 44. § (2) bekezdése sérti a kettős büntetés tilalmának (ne bis in idem) elvét, továbbá a törvényes büntetés (nulla poena sine lege) követelményét, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) és (6) bekezdésébe ütközik. Mivel mindkét jogelv a jogállamiságból források, továbbá a tevékenységtől való eltiltásra irányuló eljárás szabályozása rendkívül hiányos, az Alaptörvény felhívott rendelkezései mellett az Alaptörvény B) cikkének sérelme is megvalósul.

[15] Erre figyelemmel a törvényszék úgy döntött, hogy az előtte folyó eljárás felfüggesztése mellett az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyedi utólagos normakontroll eljárását kezdeményezi.

[16] A törvényszék megjegyzi, hogy megítélése szerint az alább kifejtett indokok miatt a mulasztásos alkotmánysejtés megállapításának kritériumai is fennállnak, de tisztában van azzal, hogy ennek megállapítása indítványozására a bíróságnak nincs hatásköre.

[17] Az egyedi normakontroll iránti bírói kezdeményezés részletes indokai az alábbiak.

III.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdéséből levezethető ne bis in idem elvének sérelme

[18] Az Ávt. 44. § (2) bekezdése azért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdésében meghatározott kétszeres eljárás tilalmát, mert az említett jogszabályi rendelkezés lehetővé teszi, hogy ugyanazon tényállás alapján, ugyanazon cselekmény és jogsértés miatt ugyanazon személlyel szemben két eljárást folytassanak le és két szankciót szabjanak ki anélkül, hogy az utóbb folyó polgári peres eljárásban a korábbi szankcionálás értékelésének feltételei tisztázottak lennének.

- [19] Az Alkotmánybíróság a 8/2017. (IV. 18.) AB határozatában az Ávt. 43. § (1) és (4) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatán keresztül már foglalkozott a kétszeres eljárás alá vonás és büntetés tilalmának alkotmányos elvével. A 8/2017. (IV. 18.) AB határozat az Ávt. állatvédelmi célú közigazgatási szankciórendszerének (állatvédelmi bírság és eltiltás), valamint a korábbi büntetőjogi szankcionálás párhuzamosságát vizsgálta azonos cselekmény kapcsán, és ilyen összefüggésben kimondta: az Ávt. 43. § (1) és (4) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből és XXVIII. cikk (6) bekezdéséből, a jogbiztonság elvéből, valamint a kétszeres eljárás alá vonás és büntetés tilalmából eredő alkotmányos követelmény, hogy ha állatkínzás vétsége vagy büntette miatt büntetőjogi felelősség megállapításának van helye, vagy a büntetőjogi felelősség kérdésében már jogerős marasztaló döntés született, akkor ugyanazon tényállás alapján indult állatvédelmi hatósági eljárásban, ugyanazon jogellenes cselekmény miatt állatvédelmi bírság kiszabására ugyanazon személlyel szemben nem kerülhet sor.
- [20] A 8/2017. (IV. 18.) AB határozat indokolása kitért az állatvédelem büntetőjogi, szabálysértési és közigazgatási szankciórendszerének egymáshoz való viszonyára, azonban a polgári bíróság előtti eljárás – az indítvány jellege és tárgya folytán – nem képezte az akkori egyedi normakontroll tárgyát.
- [21] Jelen bírói kezdeményezés a büntetőbíróság és a polgári bíróság előtt egymást követően induló szankcionálási eljárása párhuzamosságának anomáliáira kíván rámutatni.
- [22] Az Ávt. 44. § (2) bekezdése az Ávt. 1999. január 1-jei hatálybalépése óta változatlan szövegezéssel van hatályban. A törvény hatálybalépésekor az Ávt. 44. §-a felsorolta az ügyész hármaskörét az állatvédelem területén: az Ávt. 44. § (1) bekezdése a büntetőjogi, az Ávt. 44. § (2) bekezdése a polgári jogi, az Ávt. 44. § (3) bekezdése a törvényességi felügyeleti jogkörökkel ruházta fel. Az Ávt. 44. §-ához fűzött törvényi indokolás rámutatott, hogy „az ügyésznek három eszköze van: egyrészt a Btk.-ban meghatározottak szerint jár el bűncselekmény elkövetése esetén, másrészt polgári pert kezdeményezhet tevékenységtől való eltiltás, vagy a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt, továbbá általános felügyeleti jogkörében eljárva közreműködik a hatóságok állatvédelmi eljárásai és döntései törvényességének biztosításában.” Az Ávt. 44. § (1) és (3) bekezdéseit a 2009. évi LVI. törvény 201. §-a helyezte hatályon kívül a közigazgatási szabályok átfogó módosítása körében, de ez nem jelentette azt, hogy az ügyész büntetőjogi és közérdekvédelmi feladatai megszűntek volna, hiszen az állatkínzás továbbra is közzvádra üldözendő bűncselekmény maradt, és az ügyész Ávt. 44. § (2) bekezdése szerinti perindítási joga továbbra is fennmaradt.
- [23] Az Alkotmánybíróság a ne bis in idem elvét már a 42/1993. (VI. 30.) AB határozatában olyan alkotmányos jelentőségű rendelkezésnek tekintette, amelyik – összekapcsolva a res iudicata elvével – az állam büntetőhatalmának korlátját jelentheti [lásd: ABH 1993, 300, 306.]. A jogelvvel mélységében az Alaptörvény hatályba lépése utáni határozataiban kezdett el foglalkozni, így a 33/2013. (XI. 22.) AB határozatban, a 8/2017. (IV. 18.) AB határozatban, legutóbb pedig a 18/2022. (VIII. 1.) AB határozatban. A törvényszék az e határozatokban foglaltakat a bírói indítvány háttérjogforrásának tekinti, az azokban foglaltakat megismételni nem kívánja, csupán a kezdeményezéshez kapcsolódóan tesz kiemeléseket.
- [24] Az Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata abban a tekintetben, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt, egyes büntető anyagi jogi, illetve eljárásjogi gyökerű alkotmányos alapelvek érvényesülési körét nem szűkíti le a szorosan vett büntetőjog területére, hanem esetről

esetre mérlegeli, hogy a konkrét ügyben vizsgált jogszabályok a széles értelemben vett jogi felelősségi rendszer olyan elemei-e, amelyek alkalmazásakor érvényesülnie kell az alapelveknek. Az Alkotmánybíróság az értékelés során tehát nem a formális természetű jogági besorolást tekinti döntőnek, hanem az érintett jogszabály tartalmából, funkciójából indul ki. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a büntetőjogi gyökerű alkotmányos alapelveknek érvényesülniük kell az olyan – más jogágba sorolt – eljárások tekintetében is, amelyek valamely jogellenes magatartás szankcionálására irányulnak és preventív, valamint represszív jellegű jogkövetkezmény alkalmazásával zárulnak. [Lásd különösen: 19/2009. (II. 25.) AB határozat, ABH 2009, 146, 152-154, 157.]

- [25] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdése önmagában nem tiltja azt, hogy valakivel szemben, ugyanazon jogellenes cselekménye miatt több, más jogágba tartozó, eltérő funkciójú eljárást folytassanak le és ezek eredményeként jogkövetkezményt alkalmazzanak. Magában foglalja ugyanakkor annak a tilalmát, hogy valakivel szemben ugyanazon jogellenes cselekménye miatt egymást követően vagy egymással párhuzamosan több olyan büntető szankció alkalmazására irányuló eljárás folyjon, amelyek eredményeként újabb vagy több büntető jogkövetkezmény alkalmazására kerül sor. {Lásd: 8/2017. (IV. 18.) AB határozat [35] bekezdés; 18/2022. (VIII. 1.) AB határozat [66] bekezdés}
- [26] Az Alkotmánybíróság annak mérlegelésekor, hogy a vizsgálat alá vont eljárás, illetve szankció „büntető” jellegű-e vagy sem, nem az adott eljárás jogági besorolását tekinti döntőnek, hanem az eljárás és jogkövetkezmény funkciójából, jellegéből indul ki. Annak meghatározására, hogy mely eljárás, illetve jogkövetkezmény tekinthető büntető jellegűnek, az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata és az azzal összhangban álló EJE-gyakorlat alapján megfelelően kimunkált szempontrendszer (Engel-kritériumok) áll rendelkezésre. Az Alkotmánybíróság értelmezésében – összegezve eddigi gyakorlatát, illetve felhasználva a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusokban kikristályosodott mércét – egy eljárás abban az esetben büntető jellegű, ha valamely természetes személy által megvalósított jogellenes cselekmény miatti felelősségre vonásra irányul, és az eljárás során alkalmazandó jogkövetkezmény büntetésnek minősül, azaz – célját és hatását tekintve – megtorló jellegű és prevenciót szolgáló joghátrány. {Lásd: 8/2017. (IV. 18.) AB határozat [35] bekezdés; 18/2022. (VIII. 1.) AB határozat [67] bekezdés}
- [27] Ami a jelen eljárás tárgyát képező, az Ávt. 44. § (2) bekezdése szerinti, polgári bíróság által elrendelhető „tevékenységtől való eltiltás” jellegét illeti, erről sem az Ávt., sem más jogszabály nem mond semmit. Emiatt nemcsak a jogkövetkezmény bírósági „kiszabása”, de annak végrehajtása is kérdéseket vet fel a gyakorlatban: egyes bíróságok az eltiltásról szóló döntésüket megküldik az állatvédelmi hatóságnak, amely bizonyos esetekben a bíróság határozatát felveszi a közigazgatási szankciók nyilvántartásába [Ávt. 43. § (14)-(15) bekezdés], más bíróságok a megküldést mellőzik abból a megfontolásból, hogy a polgári bíróság határozata nem minősül a közigazgatási szankciórendszer részének.
- [28] Az Ávt. 48. § (2) bekezdése hatalmazza még fel a polgári bíróságot az állatvédelmi jogszabályok megsértésétől való eltiltásra az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek keresete alapján. A jogszabály szövegéből ugyan nem derül ki közvetlen kapcsolat az Ávt. 44. § (2) bekezdése és az Ávt. 48. § (2) bekezdése által szabályozott jogkövetkezmények között, de az indítványozó bíróság vélelmezi, hogy mindkét „eltiltásfajta” azonos szankciós célokat szolgál. Ez a valószínűsítés azonban önmagában ugyancsak nem visz közelebb a jogkövetkezmény funkciójához.

- [29] A Kúria Pfv.III.21.820/2013/6. számú, az Ávt. 44. § (2) bekezdésének értelmezésével foglalkozó egyetlen precedensképes határozatának indokolása világosan különválasztja az Ávt. 43. § (9) és (10) bekezdésében foglalt közigazgatási szankciókat az Ávt. 44. § (2) bekezdése szerinti polgári jogi jogkövetkezménytől. Az ügyész felülvizsgálati kérelmére reflektálva a Kúria kifejti: „Arra is helyesen hivatkozik a felperes – amennyiben a módosított rendelkezés hatálya alá tartozna a cselekmény – azért sem alkalmazható az Ávtv. 43. § (9) és (10) bekezdése, mert ez nem a polgári perre, hanem a közigazgatási hatáskörbe tartozó eljárásra vonatkozik. Helyesen hivatkozott arra is a felperes, hogy a törvény nem tartalmaz utaló szabályt arra vonatkozóan, hogy a perben alkalmazni kell a közigazgatási szervekre vonatkozó szabályokat, ezért tévesen vette figyelembe a másodfokú bíróság a döntésénél e rendelkezésekben meghatározott feltételeket.”
- [30] Függetlenül azonban attól, hogy az Ávt. 44. § (2) bekezdése szerinti jogkövetkezmény nem azonosítható az Ávt. 43. § (9) és (10) bekezdésében írt közigazgatási szankcióval, az indítványozó törvényszék megítélése szerint az előbbi célzott joghatásában és elnevezésében is azonos a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény (Szankció tv.) 2. § (3) bekezdés d) pontjában és 13. §-ában foglalt „tevékenységtől való eltiltással”. Ennek alapvetően sajátos jogalkotási oka van: míg az Ávt. 43. §-a egységesen szabályozza a közigazgatási szankciórendszert, hiszen a közigazgatási „főbüntetés” (állatvédelmi bírság) és a „mellékbüntetés” (állattartástól eltiltás) egy helyen szerepel és egy eljárásban rendelhető el, addig az állatkínzás bűncselekménye miatt kiszabható büntetőjogi szankciók között az állattartástól eltiltás (tevékenységtől való eltiltás) nem szerepel, így furcsa módon a sokkal komolyabb súlyú jogkövetkezmény alkalmazása végett folyó büntetőeljárásban ilyen büntetést vagy intézkedést nem lehet alkalmazni. Ezt a hiátust pótolja az Ávt. 44. § (2) bekezdése azzal a „rendszeridegennek” tűnő megoldással, hogy az állattartástól eltiltás iránti eljárást a polgári ügyekben hatáskörrel rendelkező bíróságokra telepíti. Hasonló megoldást követ egyébként a jogalkotó a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 109. § (2) bekezdésében és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 60. § (2) bekezdésében.
- [31] A közigazgatási és a polgári peres eljárásban elrendelhető „tevékenységtől való eltiltás” céljának nagyfokú hasonlósága (azonossága) folytán az indítványozó bíróság úgy véli, hogy az Ávt. 44. § (2) bekezdése szerinti jogkövetkezmény funkciója kettős: részben represszív (megtorló), részben megelőző (preventív) jellegű.
- [32] E tekintetben az indítványozó bíróság úgy érzékeli, hogy az Alkotmánybíróság jogfejlesztő jogértelmezéssel élt. A 8/2017. (IV. 18.) AB határozatában még úgy foglalt állást: „Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor azt is, hogy az állatvédelmi bírság helyett (vagy amellet) alkalmazható jogkövetkezmények nem sorolhatók a büntető jellegű jogkövetkezmények közé, azok nem az elkövetett jogsértés megtorlására irányulnak, hanem meghatározott tevékenységre kötelezést, vagy az állattartástól való tiltást tartalmaznak és céljuk elsősorban a reparáció, a tudatformálás és a prevenció.” {Lásd: 8/2017. (IV. 18.) AB határozat [43] bekezdés}
- [33] Ezzel szemben a 18/2022. (VIII. 1.) AB határozatban a halászati tevékenységtől való eltiltás kapcsán már a következők szerepelnek: „A konkrét esetben alkalmazott halvédelmi bírság sajátosságait – különösen kiszabásának a szempontrendszerét – áttekintve és a fenti megállapításokat azokra alkalmazva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az adott bírság nem elsősorban az elkövetett jogellenes magatartás anyagi kompenzációja és nem is a

jogkövető magatartás kiváltását célozza, hanem a már elkövetett jogsértés miatt alkalmazott megtorlás, vagyis olyan represszív szankció, amely a generális és a speciális prevenció céljait szem előtt tartva sújtja – akár jelentős mértékű – anyagi teherrel a jogellenes cselekmény elkövetőjét. Hasonló következtetésre jutott az Alkotmánybíróság *a tevékenység végzésétől történő eltiltás jogkövetkezmény* kapcsán is. Ez utóbbi szintén nem pusztán valamely közigazgatási jogi rendelkezés érvényesítését, a jogsértés megszüntetését szolgálja, hanem *a szabályszegőt meghatározott időtartamban sújtó korlátozással az elkövetett jogellenes cselekmény miatti megtorlás és az újabb jogsértő magatartás megelőzésének eszköze*. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította a halvédelmi hatósági eljárás és az abban alkalmazható halvédelmi bírság, valamint eltiltás jogkövetkezmények büntető jellegét.” {Lásd: 18/2022. (VIII. 1.) AB határozat [84]-[85] bekezdés}

- [34] A 18/2022. (VIII. 1.) AB határozat indokolása alapján tehát az indítványozó bíróságnak úgy tűnik, hogy a tevékenység gyakorlásától való eltiltás jogkövetkezmény – függetlenül attól, hogy az halászati vagy állattartási tevékenységre vonatkozik – az Alaptörvény XXVIII. cikk (6) bekezdése értelmében vett büntető jellegű szankciónak minősül. Ilyen körülmények között viszont aggályos az Ávt. 44. § (2) bekezdése szerinti eljárás lefolytatása ugyanazon személy ugyanazon jogsértő cselekménye vonatkozásában, hiszen az gyakorlatilag ugyanazon jogsértés kétszeres értékelésének és büntetésének tilalmába ütközik.
- [35] Az Ávt. 44. § (2) bekezdése és az Ávt. más rendelkezése sem mond semmit a polgári bíróság előtti eljárás más állatvédelmi eljáráshoz (büntetőeljárás, szabálysértési eljárás, közigazgatási eljárás) fűződő viszonyáról. A kialakult gyakorlat szerint – mint ahogy az az indítvánnyal érintett ügyben is történt – az ügyész az Ávt. 44. § (2) bekezdésére alapított keresetével az állatkínzás tárgyában lezárult, bűnösséget megállapító büntetőeljárás lezárulását követően fordul a polgári bírósághoz az állattartástól eltiltás érdekében. Ugyanakkor az indítvány tárgyát képező jogszabályi rendelkezés tükrében ez a sorrendiség nem szükségszerű, a két eljárás elméletileg párhuzamusan (egyidőben), de akár fordított sorrendben is elképzelhető. Elvileg az sem kizárt, hogy a polgári bíróság előtti eljárás megindítására anélkül kerüljön sor, hogy az eljárás alá vont személy ellen büntetőbírság indulna.
- [36] A kétszeres eljárás alá vonás és büntetés alaptörvényi tilalma nem minden esetben zárja ki ezen eljárások párhuzamos vagy egymást követő lefolytatását ugyanazon jogsértő személy azonos jogellenes magatartása alapján. Megfelel ugyanis az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből és XXVIII. cikk (6) bekezdéséből együttesen levezethető követelményeknek, ha a büntetőeljárással együtt vagy a büntetőeljárás mellett halvédelmi hatósági eljárásban nem büntető jellegű, hanem egyéb olyan jogkövetkezményt alkalmaz az eljáró hatóság, amely nem az elkövetett jogsértés megtorlására vagy a további jogsértések megelőzésére irányul, hanem célja elsősorban a reparáció és a jogkövetés kikényszerítése. Ugyanakkor a bírói kezdeményezéssel érintett esetben ez azért közömbös, mert a polgári bíróság az Ávt. 44. § (2) bekezdése alapján csak egyetlen jogkövetkezményt, az állattartástól (tevékenységtől) való eltiltást alkalmazhatja, a bírói mérlegelés legfeljebb arra terjedhet ki, hogy alkalmazza-e és ha igen milyen időtartamban, avagy mellőzi a jogkövetkezmény alkalmazását. Azonban a bíróság akárhogy is dönt, a jelenlegi jogszabályi környezetben az eljárást érdemben le kell folytatni és abban érdemi döntést kell hozni: a ne bis in idem elve azonban nemcsak a kétszeres büntetést, hanem a kétszeres szankcionálási eljárás lefolytatását is tilalmazza.

III.3. Az Alaptörvény B) cikkéből és XXVIII. cikk (4) bekezdéséből levezethető nulla poena sine lege elvének sérelme

- [37] Az Ávt. 44. § (2) bekezdésének normatív tartalma lényegében annyi, hogy az ügyészt feljogosítja a perindításra. A normaszövegből még kiderül, hogy az ügyész felperesi legitimációs joga „a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt” áll fenn „az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén”.
- [38] A jogszabály sem itt, sem másutt nem adja meg „a tevékenységtől való eltiltás” jogszabályi kereteit: kifejezetten nem ad felhatalmazást a bíróságnak a tevékenységtől való eltiltásra, az legfeljebb közvetetten vezethető le a jogszabálysövegből; semmilyen támpontot nem ad arra, hogy mit ért „a tevékenységtől való eltiltás” alatt, nem határozza meg annak feltételeit, vagyis azt, hogy milyen esetben kell vagy lehet elrendelni, hiányoznak a kiszabható büntetési tételek (az eltiltás minimum és maximum terjedelme) és a bírói mérlegelés szempontjai. Ebből fakadóan sérülni látszik az Alaptörvény B) cikkéből és XXVIII. cikk (4) bekezdéséből levezethető nulla poena sine lege követelménye.
- [39] Az alapjogként megfogalmazott nullum crimen/nulla poena sine lege elve a jogbiztonság tartalmi elemeinek magasabb szintű érvényesülését jelenti elsősorban a büntetőjog területén. Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában kifejtette, hogy ez az alapjog – figyelemmel az EJEB gyakorlatára – kiterjeszthető más büntetőjogias jellegű jogviszonyokat szabályozó jogterületre, annak hangsúlyozása mellett, hogy a hagyományos büntetőjog és a büntetőjogias jellegű jogviszonyok eltérő jellegéből fakadóan a nullum crimen sine lege és nulla poena sine lege elvek nem feltétlenül ugyanolyan tartalommal érvényesülnek. {Lásd: 30/2014. (IX. 30.) AB határozat [71] és [108] bekezdés}
- [40] A 36/2013. (XII. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a vizsgált elveket a normavilágossággal kötötte össze. A nulla poena sine lege elvből – egyebek mellett – következik a büntetések törvényben való meghatározottsága, vagyis hogy törvény határozza meg a szankcionált magatartás esetére kilátásba helyezett joghátrányt. A törvényben meghatározottság magában foglalja azt is, hogy a büntetések megállapítására vonatkozó rendelkezések kellően egyértelműek legyenek ahhoz, hogy az érintettek észszerűen előre láthassák és felmérhessék jogsértő magatartásuk lehetséges jogkövetkezményeit. A büntetésekre vonatkozó szabályoknak is koherens rendszert kell alkotniuk, mely nem jelenti egyúttal azt is, hogy e szabályok ne szorulnának bírói jogértelmezésre. Ez a bírói értelmezés azonban nem lehet önkényes, és háttérben jogszabályi rendelkezésnek kell állnia.
- [41] A Kúria Pfv.III.21.820/2013/6. számú, az Ávt. 44. § (2) bekezdésének értelmezésével foglalkozó precedensképes határozatának indokolásából az következik, hogy részletszabályok hiányában a tevékenységtől való eltiltás körében a bíróság szabad mérlegeléssel rendelkezik. A határozat indokolása kifejti: „Az adott esetben az Ávtv. 44. §-ának (2) bekezdése alapján kellett elbírálni a keresetet, e körben pedig azt kellett vizsgálni a felperes keresete alapján, hogy az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályokat az alperes megsértette-e. Arra helyesen hivatkozik a felperes, hogy további feltételeket e körben a jogszabály nem támasztott és ezért nem vitásan a közigazgatási hatósághoz képest szélesebb körben biztosította a bírói döntés lehetőségét. Ez azonban egyben azt is jelenti, hogy a bíróságnak a döntésénél lehetősége van a Pp. (ti.: a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény) 206. §-ának (1) bekezdése alapján mérlegelni a rendelkezésre álló tényeket és bizonyítékokat, és ennek alapján értékelni,

hogy a tevékenységtől való eltiltásra sor kerüljön-e és milyen feltétel (időtartam) mellett. A felperes maga is arra hivatkozott, hogy a bírói döntés szélesebb körben történő értékelési lehetősége az elbírálandó élethelyzetek sokrétűségéhez, az alkalmazható jogkövetkezmény súlyához és a jogállamiság követelményeinek való megfeleléshez igazodik. Az adott esetben a jogerős büntető ítélet tartalmára is figyelemmel nem vitás, hogy az alperes elkövette az állatkinzás vétségét a kutyája személygépkocsi vonóhorgához kötésével és ily módon történő húzásával. Nem volt vitás az a tény sem, hogy emiatt a kutya 14-21 nap alatt gyógyuló sérüléseket szenvedett. Az alperes tehát az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályokat megsértette. Az adott esetben azonban éppen az egyszeri esetre, és arra a körülményre is figyelemmel, hogy az állatot ért szenvedés/sérülés mértéke rövid időtartamú volt, értékelve azt is, hogy az alperes az állat sérülését látva intézkedett az ellátásáról, és nem utolsósorban a cselekménynek más hatóság – büntető bíróság és állatvédelmi hatóság – által történt szankcionálására tekintettel, az adott esetben indokolatlan az alperes eltiltása az ebtartástól. Téves a felperes álláspontja, hogy amennyiben a jogsértés megállapítható, ebből automatikusan következik az eltiltásról való rendelkezés. Éppen abból, hogy a perben irányadó rendelkezés az eltiltás alkalmazásához feltételt nem szab, az következik, hogy a bíróság mérlegelheti a jogsértés súlyát és következményeit és ezekre tekintettel dönthet úgy, hogy mellőzi az állattartástól való eltiltást.”

- [42] Az idézett kúriai határozat a polgári perrendtartás bizonyítékértékelési szabályával köti össze az Ávt. támadott rendelkezését, amely a szabad bírói mérlegelésről is rendelkezik. A hatályos polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 279. §-a a bizonyítás eredményének bírói meggyőződés szerinti mérlegeléséről szól. A büntetéskiszabás körében a teljesen szabad, keretek nélküli bírói mérlegelés a jogállamiság és az annak részét képező jogbiztonság követelményébe ütközik, nem felel meg az egyértelműség és a kellő meghatározottság kívánalmának.
- [43] Összegezve, a törvényszék megítélése szerint azért sérül az Alaptörvény B) cikkéből és XXVIII. cikk (4) bekezdéséből levezethető büntetés jogszerűségének elve (nulla poena sine lege), mert a tevékenységtől való eltiltásra az Ávt. 44. § (2) bekezdése – és más rendelkezése sem – világos felhatalmazást nem ad a bíróságok számára, és úgy kell döntenie az eljárás alá vont alperes újabb szankcionálásáról, hogy annak jogszabályi keretei, feltételei, a kiszabható eltiltás határai („büntetési tételei”), a bírói mérlegelés szempontjai teljességgel hiányoznak.

IV. Záró rész

- [44] A törvényszék az Alkotmánybíróság előtti egyedi normakontroll eljárás kezdeményezésére tekintettel az előtte folyó peres eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján hivatalból felfüggesztette.
- [45] A törvényszék egyedi utólagos normakontroll kezdeményezése iránti jogosultsága, illetve az Alkotmánybíróság hatásköre az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontján és az Abtv. 25. § (1) bekezdésén alapul [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].
- [46] A törvényszék a jelen végzés indokolása I. pontjában részletezte a bírói kezdeményezés ténybeli alapját, továbbá azt is, hogy az ügyész felperes keresete a bírói kezdeményezéssel érintett jogszabályhelyen [Ávt. 44. § (2) bekezdés] alapul, következésképpen az indítványozó

bíróságnak a támadott jogszabályi rendelkezést az előtte folyamatban lévő eljárásban alkalmaznia kell.

- [47] A törvényszék a jelen végzés indokolása II. pontjában és III.1. pontjában megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő, alkotmánysértőnek talált jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], továbbá az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont].
- [48] Jelen végzés indokolásának III. pontja részletes indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a törvényszék miért találja a sérelmezett jogszabályi rendelkezést ellentétesnek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].
- [49] A végzés rendelkező része továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. A törvényszéknek az alaptörvényellenesség megállapítása iránti kérelme az Abtv. 25. § (1) bekezdésén, a jogszabályhely megsemmisítése iránti kérelme az Abtv. 41. § (1) bekezdésén alapul. A törvényszék mindezeket túl azt is kéri, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. § (2) és (4) bekezdése alapján egyedi alkalmazási tilalmat rendeljen el, azaz mondja ki, hogy az Ávt. 44. § (2) bekezdése nem alkalmazható a törvényszék előtt folyamatban lévő perben.
- [50] Az Abtv. 54. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság előtti eljárás illetékmentes, így a törvényszék illeték megfizetéséről nem gondoskodott.

Pécs, 2023. november 7.

[Redacted signature]

Dr. Simon Karoly László s.k.
bíró